

Werk uitvoeren voor natuur in Lingegebied & Diefdijk-Zuid

Nieuwsbrief Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid

Nummer 8, november 2018

In deze nieuwsbrief informeren we u over de stand van zaken rond de aanleg van de bufferzone ten noorden van de Nieuwe Zuiderlingedijk. U leest meer over het inmiddels vastgestelde projectplan Waterwet en het provinciaal inpassingsplan, die nodig zijn om de nieuwe watergang ten noorden van de bufferzone te kunnen aanleggen. We informeren u over onderzoeken in het natuurgebied om de bestaande natuur te versterken. En over de aanleg van het kwelscherm langs de Asperense Vliet. Maar we beginnen met het verhaal van Dianne Renders en Hans van Heiningen, de boswachters van Staatsbosbeheer in het gebied.

Mooie resultaten na moerasontwikkeling Nieuwe Zuiderlingedijk

Om achteruitgang van het Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid tegen te gaan en de natuur in het gebied te verbeteren zijn er omstreeks 2013 al maatregelen genomen om het moeras te herstellen. Hiervoor is een aantal moeraspercelen aan weerszijden van de Nieuwe Zuiderlingedijk aangepakt. Eerst is de verbossing (de groei van wilgen en elzen) verwijderd. Daarna is de bovenste laag van de bodem afgegraven en is de watertoevoer verbeterd.

In een aantal moeraspercelen langs de dijk zijn nu al mooie resultaten te zien. Dianne Renders en Hans van Heiningen, boswachters bij Staatsbosbeheer, vertellen over de resultaten van deze ingrepen en over het beheer van de moeraspercelen.

Vleeskleurige orchis, foto Hans van Heiningen

Dotterbloem, foto Hans van Heiningen

Moerasbeheer

Inmiddels is Staatsbosbeheer gestart met het periodiek maaien van deze heringerichte moeraspercelen. Hans van Heiningen: “Bij een moeras denk je aan een onbegaanbaar terrein, met meer water dan land. Maar wij als natuurbeheerders hanteren een andere definitie. De ondergrond van een moeras kan nog best wel ‘droog’ zijn. In een deel van het jaar mag de waterstand tot maximaal 40 centimeter onder het maaiveld wegzakken.

Oeverlibel op moeraskartelblad, foto Hans van Heiningen

In de natste delen van een moeras staat het water ongeveer op maaiveld en een moeras kan ook voor 20% uit open, ondiep, water bestaan. Dus ja, droge voeten houden bij het maaien blijft wel lastig hier! Daarom gebruiken we bij het maaien lichte machines op rupsbanden. Dat doen we om de ondergrond zo min mogelijk te beschadigen en te voorkomen dat de maaier wegzakt in de bodem.”

Niet te vaak maaien

In een moeras groeit veel riet. Het riet wordt door Staatsbosbeheer eens in de drie tot vijf jaar gemaaid om te voorkomen dat wilgen en elzen de overhand krijgen. Het gemaaid riet wordt door Staatsbosbeheer altijd afgevoerd. Boswachter Dianne Renders: “Het beheren van een moeras lijkt op het beheren van het natuurtipe ‘gemaaid rietland’. Maar bij een gemaaid rietland worden de percelen ieder jaar gemaaid. Dat doen we hier niet, en áls we maaien doen we dat ook niet op alle percelen tegelijk. Er leven namelijk veel (broedvogel-)soorten in oud riet, en die willen we natuurlijk behouden!”

Planten, vogels en vissen

Wat heeft de herinrichting en het natuurbeheer van de moeraspercelen langs de Nieuwe Zuiderlingedijk opgeleverd? Hans van Heiningen: “In het voorjaar zagen we in veel van de pas gemaaide percelen dotter-, koekoeks- en pinksterbloemen bloeien. Later vonden we de kleine valeriaan en de moeraswederik. Er gingen kieviten en tureluurs broeden. En bij het uitbaggeren van een sloot troffen we grote modderkruipers aan. Deze zeldzame vissoort plant zich graag voort in dit soort moeraspercelen die in het voorjaar ‘plas en dras’ staan.”

Rietvogels

Boswachter Dianne Renders: "In het oude riet zagen we een forse toename van de [Cetti's zanger](#). Dit is een voor Nederland betrekkelijk nieuwe broedvogelsoort die waarschijnlijk profijt heeft van het veranderende klimaat. Het is een bruin vogeltje dat we steeds vaker zien langs de Linge. Het leuke is dat hij vrijwel het hele jaar luid en duidelijk zingt. Het is een bijzonder deuntje en wie het ooit gehoord heeft, zal het vaak weer herkennen.

Cetti's zanger, foto Saxifraga

Scan de QR-code en luister naar de Cetti's zanger!

Volop mooie waarnemingen langs de Nieuwe Zuiderlingedijk

Ook waterral, sprinkhaanzanger, blauwborst en rietzanger zijn broedvogels van overjarig riet. Dianne: "Regelmatig zien we de bruine kiekendief boven het gebied jagen. En als klap op de vuurpijl hebben we hier dit jaar ook zomertortel waargenomen, een in Nederland uiterst zeldzame broedvogel!"

Stand van zaken aanleg bufferzone

In 2017 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor de aanleg van de bufferzone. Dat moet ook, want de bufferzone moet voor 1 juli 2021 klaar zijn. Dat geldt ook voor de andere natuurmaatregelen uit het Programma Aanpak Stikstof in het Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid.

Het voorbereiden van deze maatregelen kost veel tijd. Er zijn momenten dat er veel gebeurt. En soms gebeurt er ook lange tijd niets, omdat we wachten op besluiten die genomen moeten worden.

Bufferzone

De bufferzone is het overgangsgebied tussen het natte natuurgebied Nieuwe Zuiderlingedijk, met een relatief hoge grondwaterstand en de lagere grondwaterstand in de polder ten noorden van het natuurgebied. Het doel van de bufferzone is het tegengaan van de verdroging van het natuurgebied. Dat doen we door het verhogen van de grondwaterstand in de bufferzone, waardoor er minder grondwater weglekt uit het natuurgebied.

2017

In 2017 is al veel gebeurd. Er is een meetnet aangelegd met peilbuizen, zodat we de grondwaterstand voor en na de uitvoering van de natuurmaatregelen in de bufferzone in de gaten kunnen houden. Zie hiervoor ook <https://water-public.munisense.net/portal/vitens-water/group/8/Nieuwezouderlingedijk>. Ook zijn er bouwkundige opnames gedaan van bebouwing in en nabij de bufferzone. Daarbij werd de huidige staat van de gebouwen vastgelegd.

Uit de onderzoeken komt naar voren dat we op een paar percelen maatregelen moeten treffen om te voorkomen dat de eigenaren en/of bewoners van die percelen schade ondervinden van de stijging van de grondwaterstand. We noemen deze maatregelen mitigerende maatregelen. Deze voeren we pas uit nadat de vergunningen voor de aanleg van de bufferzone zijn verleend en voordat we met de uitvoering van deze natuurmaatregel beginnen. Dat is naar verwachting vanaf 2020. Natuurlijk overleggen we vooraf met de betreffende eigenaren over de uitvoering van de mitigerende maatregelen.

Verder hebben we in 2017 enkele onderzoeken laten uitvoeren en hebben we gewerkt aan de voorbereiding van het provinciaal inpassingsplan. Dit provinciale bestemmingsplan is nodig om een nieuwe watergang ten zuiden van Heukelum aan te leggen.

Om dat te kunnen doen moet de agrarische bestemming worden veranderd in 'water'.

Daarnaast hebben we in 2017 gewerkt aan een inrichtingsplan voor de bufferzone. In het inrichtingsplan staan onder meer de locaties van dammen, duikers, stuwen en pompen om het oppervlaktewater in de bufferzone te verhogen en te reguleren.

Waterral, foto Piet Munsterman, Saxifraga

2018

In 2018 is er wat minder gebeurd. Op 10 januari 2018 kon u zich laten bijpraten over stand van zaken tijdens een inloopbijeenkomst in de Schildkamp in Asperen. Verder is in januari 2018 ook het ontwerp-provinciaal inpassingsplan vastgesteld. Daarna is dit plan ter visie gelegd en konden belanghebbenden hierop reageren via een zienswijze. De definitieve vaststelling van het provinciaal inpassingsplan was pas in september 2018, na een hoorzitting waarbij belanghebbenden hun zienswijze konden toelichten. Meer over dit provinciaal inpassingsplan vindt u elders in deze nieuwsbrief. In januari 2018 is ook het ontwerp projectplan Waterwet ter inzage gelegd door Waterschap Rivierenland. Het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap heeft het projectplan in september 2018 definitief vastgesteld.

Meer over het projectplan Waterwet vindt u ook elders in deze nieuwsbrief. In maart 2018 is het inrichtingsplan definitief gemaakt.

Zomertortel, foto Mark Zekhuis, Saxifraga

Op de plek waar we de watergang willen realiseren moeten de gronden beschikbaar zijn. Voor zover dat nog niet geregeld is zijn we daarover met de grondeigenaren in gesprek. Verder hebben we verschillende opties voorgelegd aan de eigenaren van landbouwgronden in de bufferzone. Zij kunnen ervoor kiezen om hun gronden aan de provincie te verkopen, die maakt er dan natuur van. Ze kunnen er ook voor kiezen om met provinciale subsidie zelf natuur te maken op hun gronden. Ook daarover zijn wij met een aantal eigenaren in gesprek. Behalve daar waar we de nieuwe watergang gaan aanleggen is verkoop of verandering van het gebruik van de gronden natuurlijk niet verplicht.

De grondeigenaar kan er ook voor kiezen om het huidige (landbouw)gebruik voort te zetten en geen gebruik te maken van de opties die de provincie biedt.

Tenslotte gaan we eind 2018 vervolgonderzoeken uitzetten, onder meer naar verblijfplaatsen van vleermuizen en nesten van vogels.

2019

In 2019 zullen we nog meer onderzoeken doen ter voorbereiding van de uitvoering. Hierover informeren wij u in de nieuwsbrieven. Verder zal Waterschap Rivierenland voor de zomer van 2019 een peilbesluit nemen. Dat peilbesluit is nodig om het waterpeil van sloten in de bufferzone te verhogen, zodat de grondwaterstand stijgt. Naar verwachting volgt volgend jaar zomer (2019) de aanvraag van de omgevingsvergunning en de watervergunningen die nodig zijn voor het aanleggen van de bufferzone. Als de vergunningen zijn verleend, zoeken we een aannemer om het werk uit te voeren. Dat doen we via een aanbesteding.

Nieuws

Uiteraard houden we u op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen. Omdat dit soort processen een lange doorlooptijd hebben, is het mogelijk dat u even niets van ons hoort. U ontvangt in ieder geval 2 x per jaar een nieuwsbrief. Mocht u in de tussentijd vragen hebben of behoefte aan meer informatie, dan kunt u natuurlijk altijd contact met ons opnemen via lingediefdijk@gelderland.nl.

Bijzondere natuur tussen Geldermalsen en Gorinchem

In het Lingegebied & Diefdijk-Zuid (751 hectare) ligt unieke natuur langs de rivier de Linge en de Diefdijk. In het kleinschalige rivierenlandschap met open water, moeras, grasland en bosjes is er rust en ruimte. Het is een van de ruim 160 Natura 2000-gebieden in Nederland. De Natura 2000-gebieden vormen samen een netwerk van top-natuurgebieden in Europa waar kwetsbare dier- en plantensoorten voorkomen. In het Lingegebied zijn dat onder meer moeraswolfsmelk, grote modderkruiper, bittervoorn en kamsalamander. Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, provincie Gelderland en gemeenten Lingewaal en Geldermalsen werken hier samen aan het herstel van de natuur, om de voor Europa en Nederland bijzondere planten en dieren te beschermen en behouden.

Projectplan Waterwet

Op 28 september 2018 heeft het college van Dijkgraaf en heemraden van Waterschap Rivierenland het definitieve projectplan Waterwet inclusief de zienswijzennota vastgesteld voor de aanleg van de nieuwe watergang grenzend aan de bufferzone (ten zuiden van de kern Heukelum). Dit is de watervergunningaanvraag om de nieuwe watergang te kunnen aanleggen. Het ontwerp-projectplan Waterwet heeft in de periode van 25 januari tot en met 7 maart 2018 ter inzage gelegen. Iedereen heeft in die periode een zienswijze kunnen indienen op het ontwerp-projectplan. Het waterschap heeft een aantal zienswijzen ontvangen. De reactie hierop is verwerkt in de zienswijzennota.

Beroep indienen

Gedurende zes weken na de dag van de bekendmaking (11 oktober) kan beroep tegen het projectplan Waterwet worden ingesteld bij de rechtbank Gelderland, Team Bestuursrecht, postbus 9030, 6800 EM Arnhem. U kan alleen beroep instellen als u:

- als belanghebbende een zienswijze tegen het ontwerpbesluit hebt ingediend
- als belanghebbende redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze tegen het ontwerpbesluit te hebben ingediend.

Het behandelen van het beroep brengt kosten met zich mee (griffierecht). Het beroepschrift moet ondertekend zijn en ten minste bevatten: naam en adres, datum, een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht en de gronden van het beroep. U kunt ook digitaal beroep instellen bij de rechtbank Gelderland via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

Voorlopige voorziening

Ook als u beroep instelt, treedt het projectplan Waterwet in werking. Om dit te verhinderen kunt u, indien u beroep instelt, een verzoek doen om een voorlopige voorziening te treffen. Dat doet u bij de Voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland, Team Bestuursrecht, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem. U kunt ook digitaal een voorlopige voorziening aanvragen bij de rechtbank Gelderland via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de hierboven vermelde website voor de precieze voorwaarden. De behandeling van dit verzoek brengt kosten met zich mee (griffierecht).

Verbeteren bestaande natuur

Behalve in de bufferzone laten we ook in het Natura 2000-gebied onderzoeken uitvoeren om de al aanwezige natuur te verbeteren en achteruitgang tegen te gaan. Dit najaar (2018) wordt onderzoek gedaan om de noodzakelijke natuurmaatregelen exacter in beeld te brengen. In de Koornwaard wordt de bodem onderzocht. In het 'orchideeënweitje' groeien bijzondere planten, maar de verdere ontwikkeling staat mogelijk stil vanwege de chemische toestand van de bodem.

In drie elzenbroekbossen wordt onderzoek gedaan of de huidige vochthuishouding toereikend is voor het behouden en ontwikkelen van de kwaliteit van deze vochtige bossen. De vegetatie, de grondwaterstand en het peilbeheer worden onder de loep genomen. Het onderzoek is nodig omdat de bossen in het Natura 2000-gebied van nationale betekenis zijn.

Bos van Oude Horn van Staatsbosbeheer. Elzenbroekbossen zijn moeilijk toegankelijk en daardoor oases van rust. Dat komt ook door de natuurlijke ontwikkeling waarbij omgevallen bomen niet worden weggehaald. Foto Frans Smeding.

Vlinderstrook in Koornwaard. In de niet gemaaide strook kunnen insecten overwinteren. In het hooilandje komt onder andere de vleeskleurige orchis voor. Foto Frans Smeding.

Bos van Schaayk van het Zuid-Hollands Landschap. Een goed ontwikkeld elzenbroekbos met pollen van de zeldzame elzenzegge langs een greppel. Foto Frans Smeding.

Bos van Schaayk van het Zuid-Hollands Landschap. In dit goed ontwikkelde elzenbroekbos groeit de zwarte bes en ook verschillende varenssoorten zoals de mannetjesvaren. Foto Frans Smeding.

Provinciaal inpassingsplan vastgesteld

De meeste natuurmaatregelen in Lingegebied & Diefdijk-Zuid kunnen we uitvoeren zonder dat de bestemming wijzigt. Maar voor de aanleg van de nieuwe watergang is het nodig het bestemmingsplan lokaal te herzien. De nieuwe watergang is nodig om de verdroging in het Natura 2000-gebied tegen te gaan.

Om de bestemming te wijzigen hebben we een provinciaal inpassingsplan opgesteld. Provinciale Staten hebben het inpassingsplan op 26 september 2018 vastgesteld. Het vastgestelde inpassingsplan ligt tot en met donderdag 22 november 2018 ter inzage. Belanghebbenden kunnen beroep instellen tegen het inpassingsplan.

Wijzigingen in het inpassingsplan

Het inpassingsplan is - mede naar aanleiding van ontvangen zienswijzen - op onderdelen gewijzigd ten opzichte van het ontwerp-inpassingsplan. Welke wijzigingen zijn aangebracht, is terug te lezen in de Zienswijzennota (bijlage 5) bij het inpassingsplan. Het inpassingsplan kunt u tot en met donderdag 22 november 2018 bekijken op ruimtelijkeplannen.nl. Een papieren versie kunt u bekijken bij provincie Gelderland (Markt 11 in Arnhem) en gemeente Lingewaal (Raadhuisplein 3 in Asperen).

Beroepschrift indienen

Bent u het niet eens met het vastgestelde inpassingsplan? Dan kunt u onder bepaalde voorwaarden een beroepschrift indienen bij de Raad van State. Dat is mogelijk tot en met donderdag 22 november 2018. Meer informatie over de voorwaarden en de wijze waarop u een beroepschrift kan indienen vindt u op www.gelderland.nl/Lingediefdijk.

Ook als u beroep instelt, treedt het inpassingsplan in werking. U kunt de werking van het inpassingsplan laten schorsen door de voorzieningenrechter te verzoeken om een zogenoemde voorlopige voorziening te treffen. Daarmee wordt de inwerkingtreding van het inpassingsplan opgeschort totdat de rechter hierover een besluit heeft genomen. Meer informatie hierover is te vinden op www.raadvanstate.nl.

Kwelscherms langs Asperense Vliet

Een van de natuurmaatregelen in het Natura 2000-gebied is de aanleg van een kwelscherms langs de Asperense Vliet. Dat doen we om het water in het omliggende natuurgebied beter vast te houden, zodat waardevol natuurlijk bos (zogenoeten beekbegeleidend bos) zich kan herstellen en zich verder kan ontwikkelen. Op dit moment loopt er te veel water weg vanuit het natuurgebied de Asperense Vliet in.

Een kwelscherms is een kunststof scherm, dat langs de oevers van de Asperense Vliet circa vier meter diep de grond ingebracht wordt. Het kwelwater in het gebied, dat afkomstig is uit diepe grondlagen en dat van zeer goede waterkwaliteit is, loopt dan niet meer direct via de Asperense Vliet het gebied uit. Het kwelwater blijft door het kwelscherms in het natuurgebied en daar profiteren het bos én de rest van de natuurpercelen langs de Nieuwe Zuiderlingedijk van.

In het natuurgebied zijn enkele jaren geleden langs andere watergangen ook al kwelscherms geplaatst. Na plaatsing is het scherm niet meer zichtbaar, het zit volledig onder de grond.

Planning

Volgens planning wordt het kwelscherms geplaatst in de nazomer en/of het najaar van 2019. Op dit moment zijn de omgevings- en watervergunningen voor de aanleg van het kwelscherms aangevraagd en maken we het uitvoeringsplan definitief. Daarna gaan we op zoek naar een passende aannemer, die het werk verder zal voorbereiden en uitvoeren. Het scherm wordt geplaatst in opdracht van Staatsbosbeheer in samenwerking met adviesbureau Kragten en in afstemming met Waterschap Rivierenland en gemeente Lingewaal.

Kamsalamander

Colofon

Deze digitale nieuwsbrief is een initiatief van de provincie Gelderland, in samenwerking met Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer en gemeenten Lingewaal en Geldermalsen.

De nieuwsbrief verschijnt minimaal 2 keer per jaar, of zoveel vaker als nodig is.

Ontvangt u deze nieuwsbrief nog niet, dan kunt u zich hiervoor aanmelden via het e-mailadres lingediefdijk@gelderland.nl. Afmelden voor de nieuwsbrief kan door een mail te sturen naar hetzelfde mailadres.

Meer informatie op website

Achtergrondinformatie en documenten kunt u raadplegen op www.gelderland.nl/lingediefdijk. In de vorige nieuwsbrieven staat onder andere informatie over het provinciale inpassingsplan. Deze nieuwsbrieven vindt u ook op de website.

Provincie Gelderland

Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 CX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl